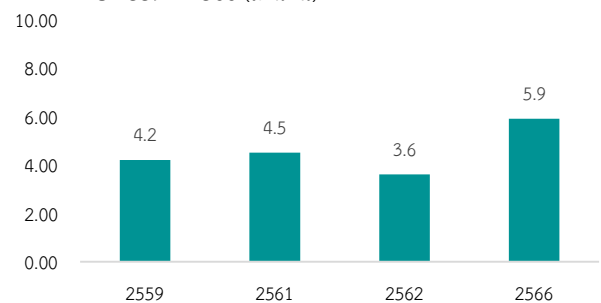

LGBTQ+: หลากหลายที่ไม่แตกต่าง เพื่อเปิดกว้างสู่ความเสมอภาคทางเพศ

การยอมรับและเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตาม กลุ่ม LGBTQ+ ยังคงต้องเผชิญกับการกีดกันหรือการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ทั้งในด้านสังคมและด้านสิทธิที่ยังคงเป็นประเด็นท้าทายของสังคมไทย ซึ่งจำเป็นต้องเสริมสร้างการยอมรับและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในสังคม

ปัจจุบันความเท่าเทียมทางเพศไม่ได้คำนึงถึงเพศหญิงหรือชายเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ หรือกลุ่ม LGBTQ+¹⁶ โดยจากการสำรวจของ Ipsos¹⁷ ในปี 2566 ใน 30 ประเทศพบว่า กลุ่ม LGBTQ+ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 9 ขณะที่ประเทศไทยแม้จะไม่ปรากฏข้อมูลทางการ แต่จากข้อมูลของ LGBT Capital และ Ipsos พบว่าในปี 2566 ไทยคาดว่าจะมีจำนวนประชากร LGBTQ+ ประมาณ 5.9 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2559 ที่มีจำนวนเพียง 4.2 ล้านคน ปรากฏการณ์การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร LGBTQ+ ส่วนหนึ่งเกิดทั่วโลก รวมทั้งสังคมไทยที่มีการยอมรับและเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศมากขึ้น ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยในส่วนของภาครัฐ มีการออกพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ที่มีเป้าหมายให้ความคุ้มครองที่ครอบคลุมกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถดำรงสถานะของตนอยู่ในสังคมไทยได้อย่างเท่าเทียม เสมอภาค อีกทั้งยังต้องการเปิดช่องทางที่สะดวกและรวดเร็วเพื่อร้องขอความเป็นธรรมให้กับผู้ตกเป็นเหยื่อของการเลือกปฏิบัติ ปัจจุบันประเทศไทยมีการผลักดันกฎหมายส่งเสริมสิทธิของกลุ่ม LGBTQ+ โดยมีร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สมรสเท่าเทียม) ซึ่งอยู่ระหว่างรอการพิจารณา ทั้งนี้ ร่างกฎหมาย 2 ร่าง ให้ความสำคัญกับการจดทะเบียนสมรสและเป็นผู้สมรสตามกฎหมาย ซึ่งจะส่งผลให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้ ได้รับสิทธิในการรับบุตรบุญธรรมร่วมกัน สิทธิในการจัดการทรัพย์สิน สิทธิในการเป็นทายาทโดยธรรมในการรับมรดกจากคู่ชีวิต และสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาหลายแห่งที่มีการอนุญาตให้นักศึกษาและบัณฑิตสามารถแต่งกายตามเพศวิถีของตนได้ ในขณะเดียวกันภาคเอกชน บางบริษัทเริ่มมีนโยบายส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของ LGBTQ+ อาทิ สวัสดิการด้านสุขภาพไปยังคู่ชีวิตโดยไม่จำกัดเพศ อีกทั้งการขยายตัวของภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความรักของเพศเดียวกัน โดยเฉพาะซีรีส์วายซึ่งข้อมูลจาก LINE Thailand Business 2020 พบว่า

แผนภาพ 21 จำนวนคาดการณ์ของประชากร LGBTQ+ ในประเทศไทย ปี 2559 – 2566 (ล้านคน)

ที่มา : LGBT Capital และ Ipsos 2023

¹⁶ L (Lesbian) คือ ผู้หญิงที่มีรสนิยมชอบผู้หญิง G (Gay male) คือ ผู้ชายที่มีรสนิยมชอบผู้ชาย B (Bisexual) คือ คนที่มีรสนิยมสามารถชอบได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย T (Transgender) คือ บุคคลข้ามเพศ การเปลี่ยนแปลงเพศสภาพของตนไปเป็นเพศตรงข้าม เช่น ผู้หญิงที่ข้ามเพศมาจากผู้ชาย Q (Queer/Questioning) คือ คนที่ไม่ได้จำกัดกรอบรสนิยมว่าชอบเพศไหน และเครื่องหมาย + (พลัส) คือ ความหลากหลายทางเพศด้านอื่น ๆ อาทิ I (Intersex) คือ กลุ่มคนที่มีสองเพศ และ A (Asexual) คือ กลุ่มคนที่ไม่รู้สึกดึงดูดทางเพศกับผู้อื่น

¹⁷ ผลสำรวจออนไลน์ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 จำนวน 22,514 คน อายุระหว่าง 16 - 74 ปี

มีจำนวนผู้ชมผ่าน LINE TV มากถึง 18.9 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนมากกว่า 3 เท่าตัว โดยกลุ่มผู้ชมมีทั้งคนรุ่นใหม่ และกลุ่มผู้สูงอายุอีกด้วย สะท้อนให้เห็นถึงการเปิดรับความหลากหลายทางเพศมากยิ่งขึ้นในสังคม

ตาราง 13 เปรียบเทียบสิทธิของร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (สมรสเท่าเทียม)

สิทธิ	ร่าง พ.ร.บ. คู่ชีวิตฯ	ร่างสมรสเท่าเทียมฯ
สถานะตามกฎหมาย	คู่ชีวิต	คู่สมรส
สถานะทางเพศ	คู่รักเพศเดียวกันโดยกำเนิด	คู่รักต่างเพศ คู่รักเพศเดียวกัน และคู่รักเพศหลากหลาย
อายุขั้นต่ำตามกฎหมาย	17 ปี	เสนอปรับอายุ 18 ปี
สัญชาติ	บุคคลทั้งสองมีสัญชาติไทย	บุคคลทั้งสองมีสัญชาติไทย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย
สิทธิของคู่ต่างชาติเปลี่ยนเป็นสัญชาติไทย	×	✓
การหมั้น และรับหมั้น		
สิทธิการอุ้มบุญ		
การจัดการสินทรัพย์ร่วม	✓	✓
การเรียกร้องค่าอุปการะ		
การให้ - รับมรดก		
สิทธิดำเนินคดีอาญาแทนคู่		
การฟ้องเลิกการเป็นคู่ / หย่า		
การรับบุตรบุญธรรม	ให้นำบทบัญญัติ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคู่สมรสมาบังคับใช้อนุโลม	✓
สิทธิใช้นามสกุลของอีกฝ่าย		
สิทธิเซ็นยินยอมรักษาพยาบาลอีกฝ่าย		
การเข้าถึงสวัสดิการอีกฝ่ายในฐานะคู่สมรส		
สิทธิการจัดการศพอีกฝ่ายที่เสียชีวิต		
ค่าธรรมเนียมจดทะเบียน	เสียค่าธรรมเนียม	ไม่เสียค่าธรรมเนียม

ที่มา : คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ

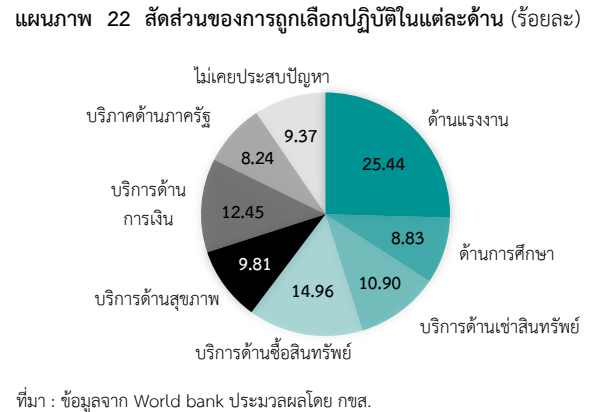
อย่างไรก็ตาม แนวโน้มการเปิดรับต่อความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งการออกกฎหมายไม่ได้เป็นที่ประจักษ์ทางสังคมว่ากลุ่ม LGBTQ+ นั้น จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ โดยกรณีของต่างประเทศ อาทิ โปรตุเกส แม้จะมีการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการเลือกปฏิบัติจากกรณีทางเพศ แต่จากผลการสำรวจของ Sait Bayrakdar and Andrew King ในปี 2565 พบว่า ร้อยละ 51.87 ของกลุ่มตัวอย่าง LGBTQ+ ชาวโปรตุเกส¹⁸ ยังคงมีความรู้สึกถึงการถูกเลือกปฏิบัติจากบุคคลรอบข้าง ขณะที่ประเทศบราซิล ที่มีกฎหมายส่งเสริมและคุ้มครองอย่างครอบคลุมทุกด้าน แต่จากรายงาน Grupo Gay da Bahia (GGB) ในปี 2563 พบว่า มีอัตราเหยื่อเสียชีวิตจากความรุนแรงและฆาตกรรม LGBTQ+ จำนวนทั้งสิ้น 461 ราย และฆ่าตัวตายอีกจำนวน 13 ราย โดยมีสาเหตุมาจากความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) การเกลียดกลัวคนข้ามเพศ และกลุ่มต่อต้านทางศาสนา

สำหรับประเทศไทย ปัจจุบันยังคงพบปัญหาการเลือกปฏิบัติในสัดส่วนที่ค่อนข้างสูง จากรายงานการศึกษาของ World bank ในปี 2561 พบว่า ร้อยละ 90.63 ของกลุ่มตัวอย่าง¹⁹ ประสบปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งพบได้ตั้งแต่ในระดับครอบครัว จากรายงานโครงการสหประชาชาติ (UNDP) ในปี 2562 พบว่า ร้อยละ 47.5 เคยถูกคนในครอบครัวสั่งห้ามไม่ให้แสดงออกทางเพศ อาทิ การประพาดตัว การพูด หรือการแต่งกาย ขณะที่ระดับวัยเรียน

¹⁸ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 2,063 คน

¹⁹ กลุ่มตัวอย่างระบุเพศในกลุ่มย่อยของ Lesbian Gay male และ Transgender

และวัยศึกษา จากรายงาน Economic Inclusion of LGBTI Groups in Thailand²⁰ ของธนาคารโลก พบว่า เยาวชน LGBTQ+ ร้อยละ 8.83 เคยถูกเลือกปฏิบัติในการคัดเลือกรับเข้าเรียน นักศึกษา เข้าเรียนหรือแนะนำการศึกษาต่อ ในบางสาขาวิชาที่สนใจ รวมทั้งมีการกดดันให้ระมัดระวังเรื่องกิริยาท่าทาง ซึ่งถือเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพ ในการแสดงออกทางเพศในสถานศึกษา จนกระทั่งเข้าสู่ระดับวัยทำงาน พบว่า ร้อยละ 25.44 ถูกปฏิเสธการรับเข้า ทำงานตั้งแต่ขั้นตอนสมัครคัดเลือก ส่งผลให้ต้องปกปิด ทัศนคติทางเพศของตน รวมทั้งเผชิญปัญหาการคุกคาม ทางเพศในที่ทำงาน อาทิ การพูดล้อเลียนทางเพศ การส่งข้อความ อนาคต การล่วงละเมิดทางร่างกาย ขณะที่ด้านการใช้ชีวิต พบว่า การขาดกฎหมายรองรับทำให้กลุ่ม LGBTQ+ ไม่สามารถ เข้าถึงบริการ และสวัสดิการที่เท่าเทียมกับเพศอื่น ได้แก่ บริการ ด้านการซื้อและเช่าทรัพย์สินร่วม อาทิ การทำนิติกรรมหรือ กู้ร่วมกันในฐานะคู่สมรส บริการด้านการเงิน อาทิ การไม่มีสิทธิ เข้าถึงการลดหย่อนภาษีของอีกฝ่าย สิทธิการรับมรดกของบุตร บุณธรรม การบริการด้านสุขภาพหรือประกันชีวิต อาทิ การไม่สามารถยกประโยชน์ให้แก่คู่ชีวิตได้ แม้กฎหมาย จะกำหนดสิทธิว่าเป็นคู่ได้ แต่ในทางปฏิบัติของบริษัทประกันชีวิตแล้ว ส่วนใหญ่จะกำหนดให้ผู้รับประโยชน์ต้องมีความผูกพันเกี่ยวข้องกับทางครอบครัวหรือเครือญาติ และบริการด้านภาครัฐ อาทิ การถูกปฏิเสธการเดินทาง ไปต่างประเทศเนื่องจากเพศในหนังสือเดินทางไม่ตรงกับตัวตนที่ปรากฏ

ทั้งนี้ การเลือกปฏิบัติส่งผลกระทบต่อกลุ่ม LGBTQ+ หลายด้าน จากผลการสำรวจของคิด for คิดส์ : ศูนย์ความรู้นโยบายเด็กและครอบครัว ร่วมกับ สำนักงานทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในปี 2565 พบว่า กลุ่มเยาวชน LGBTQ+ ที่ถูกเลือกปฏิบัติร้อยละ 50.5 มีความเครียดสูง รู้สึกโดดเดี่ยว และรู้สึกว่าตนเอง มีคุณค่าความเชื่อมั่นในตนเองต่ำซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตในเด็กและ เยาวชนภายหลัง สอดคล้องกับรายงานโครงการสหประชาชาติ (UNDP) ในปี 2562 ที่พบว่า ร้อยละ 48.5 กลุ่ม LGBTQ+ วัยแรงงาน มีปัญหาทางด้านอารมณ์ เคยคิดฆ่าตัวตาย จากความเครียดที่ต้องพยายามปิดบังการแสดงออกทางเพศ เพื่อหลีกเลี่ยงอคติทางเพศซ้ำ ๆ จากประสบการณ์เคยถูกปฏิเสธเข้าทำงานหรือเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งกว่าร้อยละ 21.9 ยังระบุอีกว่า สถานที่ทำงานมีนโยบาย ความเท่าเทียมทางเพศ แต่ยังขาดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ

ดังนั้น เพื่อให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญที่ระบุว่า การเลือกปฏิบัติต่อบุคคล โดยไม่เป็นธรรม รวมทั้งการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศจะกระทำไม่ได้ ไทยจึงต้องให้ความสำคัญต่อการออกกฎหมาย เพื่อให้ LGBTQ+ ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียม ดังเช่นประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ อาทิ ประเทศเนเธอร์แลนด์ หรือ แคนาดาที่มีกฎหมายสมรสเท่าเทียม และกฎหมายอื่นเพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติ โดยทั้งสองประเทศมีการออก กฎหมายห้ามเลือกปฏิบัติในการแสดงออกทางเพศ การกำหนดกฎหมายให้โรงเรียนปราศจากเลือกปฏิบัติทางเพศ อย่างเคร่งครัด รวมทั้งการมีกฎหมายคุ้มครองแรงงาน LGBTQ+ ในสถานที่ทำงาน ขณะเดียวกัน สิ่งสำคัญที่สุด คือ ต้องเปิดรับและเข้าใจในวิถีของความหลากหลายทางเพศ ซึ่งต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ 1) ครอบครัว การศึกษาค้นหาข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับหลากหลายทางเพศนั้น จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจต่อลูกหรือสมาชิกคนในครอบครัว ที่เป็น LGBTQ+ อย่างถูกต้อง การรับฟัง การพูดคุยด้วยทัศนคติที่ดี จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการสนทนา เพื่อเปิดเผย

²⁰ World bank, (2018), รายงาน Economic Inclusion of LGBTI Groups in Thailand.

ความรู้สึก แบ่งปันความคิด ประสบการณ์ ภายในครอบครัว พร้อมให้คำแนะนำปรึกษาโดยปราศจากอคติทางเพศ เพราะการยอมรับและสนับสนุนจากครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญในการเสริมสร้างความมั่นใจในการแสดงออก ไม่ต้องคอยปิดบังตัวตนทางเพศ 2) **สถานศึกษาหรือโรงเรียน** จำเป็นต้องให้ความรู้เกี่ยวกับด้านสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ แก่นักเรียน นักศึกษา ครู หรือบุคลากรในสถานศึกษา พัฒนาปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนให้คำนึงถึงมิติความหลากหลายทางเพศ ครูควรเพิ่มบทบาทคอยทำหน้าที่สังเกตพฤติกรรม พร้อมให้การช่วยเหลือแก้ไขอย่างเหมาะสม เพื่อให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยและเข้าใจเรื่องเพศสภาพของผู้เรียนทุกกลุ่ม 3) **สถานที่ทำงาน** ส่งเสริมผู้ประกอบการและลูกจ้างให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศ พัฒนานโยบายที่เน้นป้องกันการถูกเลือกปฏิบัติ การคุกคามทางเพศในที่ทำงาน และสามารถเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศได้ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี 4) **กฎหมาย** เร่งรัดการออกกฎหมายเพื่อให้กลุ่ม LGBTQ+ ได้รับสิทธิต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมกับเพศอื่น อาทิ การรับบุตรบุญธรรม การจัดการทรัพย์สินร่วม และการเข้าถึงสวัสดิการของอีกฝ่ายในฐานะคู่สมรส รวมทั้งส่งเสริมความรู้ด้านสิทธิความเท่าเทียมทางเพศแก่ประชาชนทุกกลุ่ม และควรมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประชากร LGBTQ+ ในแบบสำรวจทางสถิติประชากรของชาติ เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในอนาคต และ 5) **การสร้างความตระหนักรู้ทางสังคม** โดยเน้นสร้างการมีส่วนร่วมผ่านกิจกรรมทางสังคม อาทิ การรณรงค์วัน Pride Month การจัดงานสาธารณะ หรือการอบรมให้ความรู้สุขภาพเพศหลากหลายจากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ โดยเป็นการสร้างพื้นที่สาธารณะในการแบ่งปันความรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้แบบเปิดเผย เพื่อส่งเสริมให้สังคมเกิดความตระหนักรู้และความเข้าใจซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับและเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศที่แท้จริง

คลินิกสุขภาพเพศหลากหลาย

สถานพยาบาลและคลินิกสุขภาพเพศหลากหลายเปิดให้บริการทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชนหลายแห่ง อาทิ Gender Health Clinic โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ศูนย์ Gen V Clinic โรงพยาบาลรามาธิบดี LGBTQ+ CLINIC โรงพยาบาลกลาง และ Pride Clinic โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์ ซึ่งให้การตรวจรักษาและให้คำแนะนำปรึกษาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านสุขภาพจิต การให้คำปรึกษาสุขภาพทางเพศที่ปลอดภัย การให้ความรู้ และคำแนะนำแก่ผู้ปกครองที่มีลูกเป็น LGBTQ+ การตรวจรักษาโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การผ่าตัดยืนยันสภาพเพศ การให้คำปรึกษาสั่งจ่ายฮอร์โมนเพื่อข้ามเพศ รวมถึงโปรแกรมตรวจสุขภาพเฉพาะสำหรับ กลุ่ม LGBTQ+

